

Investigating the Threat of Daesh to Shiites in Iraq and Iran from Thierry Balzacq's Perspective

Fatemeh Shayan¹

Date of Received: 2022/05/02

Date of Acceptance: 2023/06/22

Abstract

The emergence of Daesh after the Iraq war in 2003 and the expansion of its activities in recent years is considered one of the most important threats in the Middle East and the world. Since its emergence, Daesh threats have spread from the Middle East to North Africa, Central Asia and Europe. The West, led by the US, has also made efforts to fight terrorism. But the verbal action of the religious and political leaders of Iraq and Iran in securitizing the threat of Daesh to the Shiites of these countries has not been analyzed in detail. This research seeks to answer the question, how is the approach of Shiite leaders in securitizing the threat of Daesh to the Shiites of Iraq and Iran? The hypothesis is that the leaders of Iran and Iraq have played an effective role in expressing the threat of Daesh to the Shiites. The speeches of political and religious Shia leaders of Iran and Iraq as a tool to securitize the threat of Daesh, have made the mental and intellectual atmosphere of the people; and regional and global actors more and more aware of this threat. In this research, the speeches of the Shiite leaders are investigated by the content analysis method, and Thierry Balzacq's security theory is applied as a theoretical framework. The results show that Daesh is a serious security threat and has widened the conflict between Shiites and Sunnis.

Keywords: verbal action, narrative analysis, Shia-Sunni conflict, terrorism, religious and political leaders of Iraq and Iran

1. Assistant Professor, Department of International Relations, University of Isfahan, Iran ,
f.shayan@ase.ui.ac.ir

 Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA...

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

جمعية تر است العالم الاسلامی

بررسی تهدید داعش به شیعیان در عراق و ایران از دیدگاه تیری بالزاک

فاطمه شایان^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۱۲

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
مجموعه‌ای برای مطالعه و پژوهش‌های علمی

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

۳

بررسی تهدید داعش به شیعیان در عراق و ایران از دیدگاه ...

چکیده

ظهور داعش بعد از جنگ عراق در سال ۲۰۰۳ و گسترش فعالیت‌هایش در سال‌های اخیر یکی از مهم‌ترین تهدیدها در خاور میانه و جهان به شمار می‌رود. از زمان بروز، تهدیدهای داعش از خاور میانه تا شمال آفریقا، آسیای مرکزی و اروپا گسترش پیدا کرده است و غرب به رهبری امریکا نیز تلاشهایی برای مبارزه با تروریسم انجام داده است. اما کنش کلامی رهبران مذهبی و سیاسی عراق و ایران در امنیتی ساختن تهدید داعش به شیعیان این کشورها مورد تحلیل دقیق قرار نگرفته است. این پژوهش، در پی پاسخگویی به این پرسش می‌باشد که رویکرد رهبران شیعه در امنیتی سازی تهدید داعش به شیعیان عراق و ایران چگونه است؟ فرضیه نوشتار این است که رهبران ایران و عراق در بیان تهدید داعش به شیعیان نقش موثری ایفا کرده‌اند. سخنرانیها و گفتار رهبران سیاسی و مذهبی شیعه ایران و عراق به عنوان ابزاری برای امنیتی ساختن تهدید داعش، فضای ذهنی و فکری مردم و بازیگران منطقه ای و جهانی را هر چه بیشتر متوجه این تهدید کرده است. در این پژوهش با روش تحلیل محتوا به بررسی گفتار و سخنرانیهای رهبران شیعه پرداخته می‌شود و تنوری امنیتی تیری بالزاک به عنوان چارچوب نظری استفاده می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که داعش یک تهدید امنیتی جدی است و نزاع شیعه و سنی را گسترده تر کرده است.

واژه‌های کلیدی: کنش کلامی، تحلیل محتوا، تروریسم، رهبران مذهبی و سیاسی عراق و ایران

۱. استادیار گروه روابط بین الملل دانشگاه اصفهان، ایران. f.shayan@ase.ui.ac.ir

۱. مقدمه

امروزه خطر داعش به یکی از مهمترین موضوعات امنیتی در منطقه خاورمیانه و نظام بین الملل تبدیل شده است. بعد از کشته شدن بن لادن، گروه داعش انشعابات زیادی پیدا کرده است و در سوریه، عراق، افریقا و اروپا مردم و دولتها را تهدید کرده است. در سوریه جبهه النصره و داعش در ابتدا با یکدیگر همکاری نزدیکی داشتند و متحد یکدیگر بودند اما با بروز اختلافات به دشمن یکدیگر تبدیل شدند. داعش بخشهای وسیعی از شمال سوریه را به تصرف خود در آورد. در سال ۲۰۱۴، با شکست در سوریه، داعش متوجه عراق شد و سعی برای تصرف عراق و ضمیمه کردن خاک آن کشور به دولت اسلامی داشت. داعش در همین سال، حضور خود را در لبنان با بمب گذاری مرگبار اعلام کرد و بازوی جدیدی در لبنان در مقابل حزب الله و حامیان آن ایجاد کرد. در اندک زمانی داعش حضور خود را در بیشتر کشورهای منطقه خاورمیانه به اثبات رساند (کسرانی و داوری مقدم، ۱۳۹۴: ۱۹۴-۱۹۶). خشونت بی سابقه یکی از ویژگیهای منحصر به فرد داعش می باشد و نه تنها در عراق، زنان و کودکان ایزدی و مسیحی را به مثابه کنیز و غنیمت جنگی به فروش رساندند، بلکه شیعیان عراقی و ایرانی را نیز مورد تهدید و حملات قرار دادند. تهدید داعش به شیعیان توسط رهبران سیاسی و مذهبی ایران و عراق امنیتی شده است و به یکی از مسائل مهم داعش برای ایجاد تفرقه بین شیعه و سنی مطرح شده است. در این پژوهش، با استفاده از روش تحلیل محتوا، واکنش کلامی رهبران سیاسی و مذهبی ایران و عراق در انتخاب واژگان جهت بیان این تهدید و امنیتی سازی آن مورد بررسی قرار می گیرد و مهم ترین گفتار، بیانیه ها و سخنرانیهای آنها مورد بررسی قرار می گیرد.

با توجه به این دیدگاه، سوال اصلی این پژوهش این است که رویکرد رهبران شیعه در امنیتی سازی تهدید داعش به شیعیان عراق و ایران چگونه است؟ فرضیه پژوهش بر این امر استوار است که گفتارها، کنش کلامی، سخنرانی ها و بیانات رهبران شیعه در عراق و ایران به عنوان ابزاری برای امنیتی سازی تهدید داعش سبب شده است که فضای ذهنی مردم و بازیگران این کشورها را متوجه تهدید کنند. از این رو در این پژوهش، تئوری امنیتی تیری بالزاک^۱ در ارتباط با تهدید داعش به شیعیان عراق و ایران مورد بررسی قرار می گیرد. گفتمان امنیتی سازی، امنیت را نوعی اقدام گفتاری می داند و آنچه برای امنیت سرنوشت ساز قلمداد می شود همان موردی است که زبان می سازد. بررسی چگونگی امنیتی سازی یک پدیده، نیازمند فهم جامع از عوامل و متغیرهای موجود در گفتمان امنیتی سازی است و این که چه کسی درباره چه موضوعاتی، تحت چه شرایطی و با چه تاثیرات و نتایجی اظهار امنیت می کند. (Balzacq, 2011: 30-45)

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای باسی جهان اسلام
جمعیت نرست العالم الاسلامی

۴

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

1. Thierry Balzacq

در این پژوهش، ابتدا پیشینه تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس چارچوب نظری تیری بالزاک بحث می‌شود. در ادامه، تحلیل‌های مربوط به کنش کلامی رهبران ایران و عراق و تهدید داعش به شیعیان مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

۲. پیشینه تحقیق

پژوهش‌های مختلفی در مورد تاریخچه، ایدئولوژی، و علل شکل‌گیری داعش و پیشروی آن در سوریه و عراق انجام شده است که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

بررسی شکل‌گیری داعش بر اساس نظریه پسا بین الملل فرگوسن و منزیاخ عنوان مقاله ای است که عباس زاده و نخعی زرنندی تحلیل می‌کنند که داعش در عصر جهانی شدن مظهر پسامدرن است که برای هویت یابی خاص خود در قالب بنیادگرایی اسلامی در تلاش است. در این مقاله نویسندگان با بهره گرفتن از روش توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای، داعش را یک کنشگر فراملی معرفی می‌کنند که عوامل هویتی و ضدناسیونالیستی به عنوان عناصر مهم مورد تاکید نظریه پسا بین الملل در تشکیل داعش نقش ویژه داشته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد گروه داعش توانسته است از خود تعریف هویتی جدیدی را ترسیم کند و بر این اساس تعاریف جدیدی از دوست و دشمن ارائه دهد. هویت گروه داعش براساس ضدیت با سکولاریسم، دموکراسی و لیبرالیسم شکل می‌گیرد که نظم و ستفالیایی دولت محور غرب را به چالش می‌کشد (عباس زاده و نخعی زرنندی، ۱۳۹۸: ۳۵-۳۸).

مقاله زمینه‌های شکل‌گیری داعش در آسیای مرکزی توسط کوهکن و باقری اشاره می‌کند که گروه داعش از ابتدای فعالیتش در سوریه و عراق، خراسان و آسیای مرکزی را جزء قلمرو خود اعلام کرده بود. در این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی نویسندگان به بررسی زمینه‌های شکل‌گیری حضور و نفوذ داعش در آسیای مرکزی می‌پردازند. ساختار سیاسی اقتدارگرا و سکولار، عملکرد نادرست دولتهای منطقه علیه افراطی‌گری، وجود انواع گروه‌های افراطی در منطقه، ساختار اجتماعی متزلزل کشورهای منطقه، کانون‌های بحران‌زا در افغانستان و حضور نیروهای خارجی در منطقه از مهم‌ترین عواملی هستند که سبب حضور و ظهور داعش در منطقه آسیای مرکزی شده است (کوهکن و باقری، ۱۳۹۴: ۱۸۵-۱۹۵).

کتاب‌نگاهی به داعش از درون، ده روز در دولت اسلامی نوشته یورگن تودنهرفر توضیح می‌دهد که داعش محصول جنگ عراق در سال ۲۰۰۳ است که در عراق به رهبری ابومصعب الزرقاوی به وجود آمد

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الإسلامي
فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهش‌های یابی جهان اسلام

و در سال ۲۰۱۰ به رهبری ابوبکر البغدادی، دولت اسلامی تشکیل شد و شروع به فعالیتهای جنایتکارانه کرد. نویسنده کتاب جزئیات زندگی و سیاستهای گروه داعش برای اداره حکومت، قوانین حاکم بر دادگاهها، بیمارستانها، نحوه برگزاری نماز، فروش زنان به عنوان برده و سیاستهای کلی داعش را تحلیل می کند. نتایج کتاب نشان می دهد که داعش استفاده ابزاری از دین کرده و بر اساس شریعت مورد نظر خود، آن را اجرا می کند. (Todenhofer, 2016: 100-120)

اما در پژوهش حاضر، به بررسی تهدید داعش به شیعیان به ویژه در ایران و عراق پرداخته می شود و اینکه چگونه کنش کلامی رهبران این کشورها هر چه بیشتر امنیتی سازی تهدید داعش را برجسته کرده است.

۳. چارچوب نظری: تهدید و خطر در روابط بین الملل از دیدگاه تیری بالزاک

در راستای جایگاه مستقل مطالعات امنیتی، تیری بالزاک تلاش های زیادی نموده است. از نظر این نویسنده، امنیت در نبود تهدید و امور امنیتی در مقایسه با تهدید تعریف و ارزیابی می شود. تهدید وجودی موجودیت را به خطر می اندازد و رسیدگی به آن در اولویت قرار می گیرد. با این استناد، قواعد عادی بازی سیاسی توسط کنش گران سیاسی شکسته می شود (دهقانی فیروز آبادی و قرشی، ۱۳۹۱: ۱۹-۲۰).

یکی از مهم ترین مباحث بالزاک، گفتمان امنیتی سازی است که به معنای خروج یک پدیده یا موضوع از وضعیت عادی به فوق العاده می باشد. به عبارت دیگر، امنیتی سازی به معنای خارج کردن پدیده ها از حوزه سیاستهای عادی و وارد کردن آنها به حوزه امنیتی می باشد (عبدالله خانی، ۱۳۸۵: ۴۹۲). گفتمان امنیتی سازی با تاکید بر نقش زبان به بررسی چگونگی ظهور، تکامل و حل و فصل مسائل امنیتی می پردازد، به گونه ای که امنیت به عنوان پدیده ای متکی بر ذهن اشخاص و فعالیت زبانی آنها شکل می گیرد. از این نظر، زمانی یک موضوع امنیتی قلمداد می شود که مبتنی بر کنش گفتاری است و طی فرایندی بازیگر امنیتی ساز، پدیده را امنیتی می کند و مخاطب هم آن را قبول می کند (فیروز آبادی و علوی، ۱۳۹۵: ۴۴۹).

از نظر بالزاک، موفقیت یک پدیده برای امنیتی شدن بستگی به دو عامل دارد: ۱. شرایط درونی و زبانی-دستوری که باید قواعد پذیرفته شده ای وجود داشته باشد تا کنش منطبق با آنها به اجرا درآید. این عامل بستگی به توانائی کنشگر اجتماعی در استفاده از مفاهیم و کلمات، بر اساس دستورهای زبان شناختی امنیت مربوط می شود که بتواند کنش مناسب را ایجاد کند و پدیده ای را امنیتی کند. ۲. شرایط بیرونی و زمینه های اجتماعی که به معنای بهره مند بودن از شرایط زمانی و مکانی مناسب است تا بتوان کنشی را به اجرا در آورد (دهقانی فیروز آبادی و علوی، ۱۳۹۵: ۴۵۱).

فصلنامه علمی - پژوهشی
جمعیت ترانس آلمانی
پژوهشهای باسی جهان اسلام

۶

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

بنابراین، کنش گفتاری موفق مجموعه ای از زبان و جامعه است که شامل این عناصر است: ۱. موضوعات امنیت که شامل پدیده هائی است که موجودیتشان در معرض خطر است و برای بقا ادعای مشروع دارند. پدیده های امنیتی کمک بسیاری به موفقیت امنیتی سازی می کنند. در این چارچوب، امنیتی سازی براساس تهدیداتی صورت می گیرد که شکستن قوانین را مشروع می سازد. بنابراین، حوادث و پدیده هائی که از قابلیت مشروع سازی هنجارهای قانونی روزمره برخوردار نباشد نمی تواند امنیتی شود (عبدالله خانی، ۱۳۸۵: ۴۹۸). ۲. کنشگران امنیتی دارای قدرت برتر سیاسی هستند و می توانند یک تهدید را امنیتی کنند. (Buzan, Wæver and De Wilde, 1998: 120-122) کنشگران امنیتی، بازیگرانی هستند که با اعلام در معرض تهدید بودن مرجع امنیت، مسائل را امنیتی می کنند. رهبران سیاسی و مذهبی، حکومتها، دیوان سالارها، دلالان سیاسی و گروههای فشار بازیگران امنیتی هستند. برای موفقیت در امنیتی سازی، بازیگر امنیتی باید از قالب امنیتی یا دستور زبان امنیتی استفاده کند و ترسیم کننده موقعیتی باشد که در ذهن مخاطبان به مثابه ارائه راه چاره و خلاص از تهدید باشد. از این روی، بازیگر امنیتی باید در موضع مناسب بیان باشد تا به واسطه آن، مخاطبان کنش کلامی او را بپذیرند، چون اگر کنشگر امنیتی کننده در موضع مناسب بیان نباشد سخن او در مخاطبان اثری نخواهد داشت (دهقانی فیروز ابادی و قرشی، ۱۳۹۱: ۱۸). با این وجود، نفوذ کلام و نوع قواعد گفتاری به کار گرفته شده از سوی کنشگر امنیتی کننده در موفقیت آمیز بودن امنیتی سازی حائز اهمیت است (عبدالله خانی، ۱۳۸۵: ۴۹۵).

مخاطب یعنی بازیگرانی که حلقه تکمیلی امنیتی سازی محسوب می شوند و زمانی که فرایند امنیتی سازی یک پدیده به عنوان موضوعی امنیتی توسط مردم پذیرفته می شود، امنیتی سازی اتفاق می افتد. تیری بالزاک معتقد است که گفتمان امنیتی سازی بری بوزان و همکاران به دلیل عدم پرداختن جامع به نقش مخاطبان کامل نیست. (Balzacq, 2010:37-42) سارا لئونارد^۱ و کریستین کاونرت^۲ به تشریح رابطه بین کنشگران امنیتی سازی و مخاطبان در پروسه امنیتی سازی می پردازند. با توجه به نظرات آنها، زمانی مسئله ای امنیتی می شود که مخاطبان ادعای امنیتی کنندگان مبنی بر وجود یک تهدید را بپذیرند. در غیر این صورت آن تهدید نمی تواند یک موضوع امنیتی موفق باشد. در حالیکه اگر مخاطبان سخنان امنیتی کنندگان مبنی بر وجود یک تهدید را بپذیرند امنیتی سازی اتفاق می افتد. سارا لئونارد و کریستین کاونرت مخاطبان را به دو دسته تقسیم می کنند که دسته اول حمایت رسمی و قانونی از تهدیدی که

1. Sarah Leonard
2. Kristian Kaunert

توسط بازیگران امنیتی کننده شده است را به عمل می آورند. این افراد شامل اعضای پارلمان یک کشور، نیروهای نظامی، لشکری و کشوری می باشند. دسته دوم مخاطبان شامل مردم عادی می شود که به حمایت اخلاقی از بازیگران امنیتی کننده می پردازند. (Leonard and Kaunert, 2011: 57-60) با این وجود، بیانات و سخنان امنیتی، تکنیکهای گفتاری هستند که به بازیگران اجازه می دهد تا موافقت و رضایت مخالفت را با نظر خود به دست آورده یا افزایش دهند.

نظریه امنیتی سازی، امنیت را موضوعی بین ذهنی می داند که امنیت میان ارتباط کنش گر امنیتی ساز و مخاطب او ساخته می شود. هر چه پدیده و موضوعی به امنیتی شدن نزدیک شود عمق تهدید بیشتر و ضرورت اقدام فوری برای آن الزام است. این اقدام می تواند نظامی یا غیر نظامی باشد (دهقانی فیروز آبادی و علوی، ۱۳۹۵: ۴۴۲).

۴. تحلیل محتوا و گفتار

روش تحلیل محتوا برای بررسی گفتمان امنیتی ساختن یکی از شیوه های تولید معنا می باشد. تحلیل محتوا به منزله تکنیکی پژوهشی برای پردازش داده های علمی است. هدف تحلیل، ایجاد شناخت، بینش عمیق و راهنمای عمل است. در این روش اطلاعات بررسی و دسته بندی می شود و با شناخت فرصت ها و تهدیدها به راهبردهایی برای تبدیل تهدیدات به فرصتها می شود (رجبی، ۱۳۹۸: ۶۳-۶۴). در روش تحلیل محتوا، زبان و وسیله ای برای تولید معنا و برجسته سازی به کار می رود و با بهره گیری از زبان برای انتقال مضامین استفاده می شود (اکوانی، ۱۳۹۱: ۲۹) با تحلیل پیام های زبانی می توان به بررسی معانی، اولویتها، نگرشها و شیوه های درست دست پیدا کرد (قائدی و گلشنی، ۱۳۹۵: ۵۷-۵۸).

در مکتب فوق، موفقیت در امنیتی سازی به دو عامل زبانی-دستوری و زمینه اجتماعی بستگی دارد و واژگانی نظیر تهدید، داعش، و شیعیان عراق و ایران در کنش کلامی رهبران آنها در روزنامه ها و خبرگزاریهای ایران نشان دهنده نوع واکنش به تهدید داعش می باشد. علاوه بر این، عوامل زمینه ای-اجتماعی به شرایط زمانی و مکانی که پدیده ای در آن قرار گرفته و میزان هماهنگی با ساختاری که در آن پدید آمده است، بستگی دارد. بنابراین، رهبران مذهبی و سیاسی ایران و عراق با گفتمان مبتنی بر تهدید داعش به شیعیان به آگاه سازی افکار عمومی پرداخته و تهدید داعش را برجسته و زمینه های مبارزه با آن را فراهم کردند (Shayan, 2017: 126-127). در این پژوهش، اطلاعات از طریق روزنامه ها و خبرگزاریهای ایران، کتب و مقالات فارسی و انگلیسی جمع آوری و دسته بندی و تحلیل شده است.

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

بیشترین داده های پژوهش حاضر شامل روزنامه و خبرگزاریهای ایرانی است که به صورت هدفمند انتخاب شده اند تا کنش کلامی و امنیتی سازی تهدید داعش توسط رهبران سیاسی و مذهبی ایران و عراق را نشان دهد.

۵. تحلیل محتوای تهدید داعش به شیعیان

۵.۱ چگونگی شکل گیری داعش و تهدیدها

در قرن ۱۲ هجری، محمدبن عبدالوهاب با محمدبن سعود متحد شد و قدرت خاندان سعودی را پشتوانه آئین خود و سرکوب مخالفان قرارداد. آئین وهابیت با قدرت گرفتن آل سعود و گسترش قلمرو آنها در عربستان، دیگر مذاهب را به حاشیه راند و با تکیه به درآمدهای نفتی، خشونت گرائی مذهبی را به عنوان دین اسلام به دیگران معرفی کرد. تلاش وهابیت برای ترویج افکار خود در شکل گیری گروههای افراطی نقش مهم داشت. حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ باعث شد تا امریکا به بهانه مبارزه با تروریسم به افغانستان حمله و این موجب افراطی شدن گروههای جهادی شد. با سقوط صدام در سال ۲۰۰۳ و از بین رفتن وحشت و رعبی که بعثی ها در عراق ایجاد کرده بودند، شرایط مناسب تر برای فعالیتهای گروههای جهادی فراهم شد و مبارزه گروههای نوظهور مانند داعش به مسلمان ستیزی و تکفیر مسلمانان تبدیل شد و تهدیداتی را برای شیعیان به وجود آورد (رضائی و موسوی جشنی، ۱۳۹۶: ۱۵۰-۱۵۳).

داعش به کمک غریبها و اسرائیل تلاش می کند به اختلافهای میان اهل سنت و شیعیان دامن بزند و به رغم جمعیت کم داعش، در برانگیختن افکار عمومی اهل سنت، ضد شیعیان ایران و عراق به صورت مسلط عمل کرده است (رضائی و موسوی جشنی، ۱۳۹۶: ۱۵۵-۱۵۷). نمونه بارز این مورد ابومصعب الزرقاوی بود. پس از انتقال نیروهای القاعده از افغانستان به عراق، الزرقاوی رهبری شاخه القاعده در عراق را به عهده گرفت. الزرقاوی که گرایشهای ضد شیعی داشت شیعیان عراق و ایران را مورد هدف قرار داد. در زمان تصدی الزرقاوی عملیتهای تروریستی بسیاری علیه مردم عراق به ویژه در کربلا و نجف انجام شد. این گروههای تروریستی در مناطق غربی ایران هم فعال بودند. با کشته شدن الزرقاوی در سال ۲۰۰۶، سازمان دولت اسلامی عراق جانشین القاعده در سرزمین بین النهرین شد. دولت اسلامی عراق و شام داعش متشکل از دو سازمان تکفیری دولت اسلامی عراق و جبهه النصره، در ۱۰ آوریل ۲۰۱۲ در سوریه اعلام شد. سازمان دولت اسلامی دارای رهبر جداگانه یعنی ابوبکر البغدادی و محمد الجولانی، رئیس جبهه النصره بود. شاخه عراقی داعش اهداف ضد شیعی زیادی را دنبال کرده است و هدف خود را

آزاد کردن عراق از دست شیعیان و بازگرداندن اسلام به دوران طلایی خود اعلام کرده است (سیفی و پور حسن، ۱۳۹۷: ۵۰-۵۲).

ابوبکر البغدادی در نهم ژوئیه سال ۲۰۱۳ در پیامی صوتی از ادغام جبهه النصره با دولت اسلامی در عراق و با عنوان دولت اسلامی در عراق و شام سخن گفت و از این زمان فعالیت‌های تروریستی گسترده داعش شروع شد. در سال ۲۰۱۴ داعش متعاقب تصرف سرزمین‌هایی که تسخیر کرده بود اعلام خلافت کرد و به عنوان مخوف‌ترین گروه تروریستی در عراق و جهان شکل گرفت. بنابراین، داعش نه تنها ریشه در وهابیت دارد بلکه تاکید بر احیای خلافت دارد و اندیشه سلفی جهادی دارد و هدف سازمان دهندگانش اجرای شریعت و بازسازی خلافت با خلیفه‌ای است که جانشین حضرت محمد باشد. اجرای شریعت به نظر داعش راه حل تمام مشکلات است. همچنین جهاد یکی از مهم‌ترین اسباب وجودی داعش و حیاتی‌ترین اصول کاربردی در رسانه‌های آن است. از نظر داعش، با کافران از جمله شیعیان باید جنگ کرد (ذوالفقاری و عمرانی، ۱۳۹۶: ۱۸۷).

برخی وهابیه‌ها و اعضای القاعده اجزای اصلی تشکیل دهنده داعش هستند اگرچه از دیگر اعضا می‌توان به همکاری و مشارکت عرب‌های سنی عراق در اقدامات تروریستی داعش در این کشور اشاره کرد. مردم سنی تعدادی از این روستاها به دلایل اقتصادی و حتی فقر از داعش حمایت می‌کردند. سنی‌های مذکور و رهبران قبایلشان در صورتی که گزینه‌های اقتصادی دیگری برای امرار معاش خود داشتند می‌توانستند به داعش پشت کنند. به همین دلیل البغدادی با ایجاد حکومت وحشت در نواحی تحت کنترل سنی سعی کرد با ارباب و ترساندن جمعیت سنی، آنان را مجبور به پذیرش داعش کند (لقمان زاده و بخشایشی اردستانی، ۱۳۹۷: ۸۶-۸۷). از نظر سیاسی نیز سقوط صدام و شکست سنی‌ها و انزوای سیاسی آنها، زمینه‌گرایش سنی‌ها به این گروه تروریستی را فراهم کرد (Shayan, ۲۰۲۰, ۴۹). بدین ترتیب که پس از سلطه امریکا بر عراق و درحاشیه قرار گرفتن اعراب سنی در این کشور، اکثریت شیعه به رهبری دولت نوری المالکی قدرت را به دست گرفت و این امر بیش از پیش نگرانی انزوای هویتی برای گروه اقلیت سنی ایجاد کرده بود (لقمان زاده و بخشایشی اردستانی، ۱۳۹۷: ۸۸-۸۹).

۵.۲. تهدیدهای داعش به شیعیان در عراق و ایران

بعد از سقوط صدام، شیعیان بر اساس دموکراسی نسبی که در عراق ایجاد شد قدرت را به دست گرفتند. به رغم مشکلات زیاد بعد از جنگ، دولت شیعه نوری المالکی به سمت اعمال حاکمیت پیش

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الإسلامي

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

۱۰

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

می رفت اما به طور غافلگیرانه داعش اراضی زیادی در عراق را تصرف کرد. همکاری دولت ایران و عراق برای مبارزه با داعش به این دلیل بود که تهدید مشترکی به جمعیت شیعه ساکنان کشور خود احساس کردند. این تهدیدها فقط به شهروندان عادی شیعه مربوط نبوده بلکه دولتهای شیعه ایران و عراق را نیز درگیر کرده است.

تهدیدات داعش به دولت و مردم شیعه در عراق در زمان تصدی نوری المالکی - نخست وزیر سابق عراق - به اوج خود رسید. داعش با سنی های عراق ائتلافی را تشکیل داد که اهداف ضد شیعی را دنبال کردند. به استناد مدارک دولت امریکا، حتی گروه انصار السنه - گروه تروریستی در عراق که علیه دولت نوری المالکی فعالیت می کرد - نیز با گروه داعش در ارتباط بود (United States Department of State, 2008: 1-5) و با تلاش خود سعی در ایجاد یک جنگ فرقه ای شیعه و سنی داشتند. ایجاد یک چنین جنگ فرقه ای حتی جزء اهداف الزرقاوی نیز بوده است که در نامه به بن لادن در سال ۲۰۰۴ آشکار شده است:

تنها راه چاره برای ما تقویت گروه های سنی در عراق است تا با ایجاد جنگهای مذهبی، مردم شیعه هرچه بیشتر مغلوب گروه های سنی شوند. بدین ترتیب با قدرتمند تر شدن گروههای سنی، انزوائی که بعد از سقوط صدام بر این گروه حاکم شده است کمتر می شود (Zarqawi, 2004).

در زمینه تهدیدهای داعش به افراد در دولت شیعه نوری المالکی، تعدادی از سیاستمداران دولت او سالهای ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ هدف حمله قرار گرفتند. این دسته از تهدیدها تا آنجا ادامه پیدا کرد که المالکی دستور داد طارق الهاشمی - معاون پیشین رئیس جمهور وقت که سنی نیز بود - دستگیر شود. طارق الهاشمی متهم شده بود که محافظان او با همکاری داعش حمایت تروریستی را علیه سیاستمداران دولت نوری المالکی برنامه ریزی کرده بودند. اگرچه نوری المالکی دستوراعدام الهاشمی را صادر کرده بود اما الهاشمی از عراق متواری شد و مسئولیت هرگونه مداخله در حوادث تروریستی را رد کرد. الهاشمی معتقد بود که اتهامات وارده به او جنبه سیاسی دارد و حتی دستگاه قضائی عراق را دستگاهی عادلانه نمی دانست که او را محاکمه کند. (BBC News Agency, 2012: 1) الهاشمی به نزاع شیعه و سنی در عراق اشاره کرده بود و دولت المالکی و دادگاههای قضائی را متهم کرد که هر چه بیشتر به مسائل فرقه ای شیعه و سنی دامن زده اند. (BBC News Agency, 2012: 2) این دیدگاه باعث افزایش تهدیدهای هویتی در عراق شده و نزاع شیعه و سنی را نیز تشدید کرده بود. در مقابل، اکثریت

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای بنیادی جهان اسلام

شیعه عراق بیان می کنند که پیروان الهاشمی نیز المالکی را یک دیکتاتور ضد سنی و سایه صدام خواندند (Blanche, 2012: 15-18).

اما نه تنها سیاستمداران شیعه دولت نوری المالکی، بلکه مردم عادی عراق نیز مورد تهدید داعش قرار گرفته بودند. در سال ۲۰۰۴، داعش بمب گذاریهایی در شهرهای بغداد و کربلا انجام داد و ۱۸۰ زوار شیعه عراقی را به شهادت رساند. در همان سال، داعش با انجام عملیات انتحاری در دفتر رهبر شیعه عراق، عادل الحکیم، را به شهادت رساند. انصارالسنه نیز مسئولیت کشتن، قتل عام و ربودن ۱۲ شیعه دیگر را به عهده گرفت (United States Department of State, 2004: 60-62). در چنین وضعیتی نوری المالکی، داعش، بعثیها و سنیهای وابسته به داعش را سرزنش کرد و بیان کرد انجام اعمال تروریستی ادامه تهدیدهای داعش علیه مردم و سیاستمداران شیعه است تا پیشرفت سیاسی دولت را متوقف کند. (Al-Maliki, 2009: 1)

تهدیدهای داعش به مسلمانان اقلیت ترکمن عراق در شهر امرلی نیز حائز اهمیت است. امرلی شهری کوچک در استان صلاح الدین عراق است که جمعیت آن حدود ۲۰۰۰ نفر در سال ۲۰۱۴ بود. مردم این شهر به جای فرار، مقاومت علیه داعش را برگزیدند و نیروی نظامی آن فقط حدود ۵۰۰ نفر بود و از سلاحهای سبک و سرد علیه داعش استفاده کردند. اوضاع شهر امرلی بسیار وخیم بود به طوری که مردم روزهای زیادی تحت محاصره داعش بودند و کمبود آب و غذا جان آنها را تهدید می کرد. مردم مسلمان امرلی در کمبود شدید دارو نیز به سر می بردند و حتی آب آشامیدنی غیر بهداشتی بود. تنها چند هلی کوپتر عراقی مقداری آب، غذا و دارو به مردم می رساند که چندان هم کافی نبود. خطر قحطی و گرسنگی جان مادرانی که دچار سوء تغذیه شده و حتی جان نوزادانی که از شیر مادر تغذیه می کردند را نیز تهدید می کرد (Mashregh News Agency, 2014: 1)

مرضیه افخم، سخنگوی پیشین وزارت امور خارجه ایران، وضعیت مردم امرلی را در چند قدمی مرگ ذکر کرد و خواستار رسیدگی فوری سازمان ملل و صلیب سرخ شد تا حداقل به زنان و بچه ها و افراد سالمند کمک کنند. افخم با قابل اهمیت شمردن تلاشهای دولت و مردم عراق برای کمک رساندن به مردم امرلی بیان کرد که ایران نیز آماده کمک و همکاری است. (Afkham, 2015: 1) این تحلیلها نشان می دهد که مردم اقلیت شیعه امرلی به واسطه شیعه بودن مورد تهدید داعش قرار گرفته اند و امنیت هویت آنها به خاطر شیعه بودن به خطر افتاده است.

در مورد تهدیدهای داعش به سیاستمداران دولت و مردم ایران، تلاش داعش جهت تصرف و سقوط دولت عراق با ناامن کردن مرزها و فراهم کردن زمینه قاچاق تسلیحات نظامی به داخل کشور و نیز پشتیبانی

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية ندراسة العالم الاسلامی

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای باسی جهان اسلام

۱۲

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

و اعزام گروه‌های تروریستی می‌توانست تهدیدی به مردم و دولت ایران نیز باشد. هدف اصلی رهبران داعش ایجاد رعب و وحشت در ایران بود. به عنوان مثال، عروسک‌های بمب گذاری شده توسط داعش و ورود آنها به مرزهای غربی ایران توسط مسافران عتبات عالیات در آذر ۱۳۹۴ (ذوالفقاری و عمرانی، ۱۳۹۶: ۱۸۰). حملات خرداد ۱۳۹۶ داعش به ساختمان مجلس شورای اسلامی و کشته و زخمی شدن تعدادی نمایندگان مجلس و سیاستمداران، حمله داعش به حرم امام خمینی و کشته و مجروح شدن عده ای از مردم عادی (ایسنا، ۱۳۹۷: ۱)، و حمله داعش به افراد نظامی، زنان و فرزندان آنها در اهواز در سال ۱۳۹۷ (خبرگزاری مشرق، ۱۳۹۷: ۱) نمونه‌هایی از ایجاد رعب و وحشت در ایران و تهدید به مردم شیعه می‌باشد.

۵.۳ کنش کلامی رهبران سیاسی و مذهبی شیعه در عراق و ایران

اگرچه امنیتی‌کنندگان در سطح بین‌المللی مانند سازمان ملل و سازمان عفو بین‌الملل نیز خطر داعش را تهدید می‌دانند اما در عراق، نوری المالکی تهدید داعش به شیعیان را امنیتی کرد با بیان اینکه "عراق در مرکز جنگ علیه داعش می‌باشد. عراق با تمام توان علیه داعش جنگیده است. دولت عراق با کمک ایران پیشرفت زیادی در زمینه مبارزه با تروریسم داشته است." (Al-Maliki, 2007) آیت‌الله علی سیستانی نیز به عنوان مرجع تقلید شیعیان تهدید داعش به شیعیان را امنیتی کرد. آیت‌الله سیستانی با درک واقعیات موجود در عراق از جمله ضعف ارتش عراق، با بیان فتوا مبنی بر بسیج مردمی برای جهاد علیه داعش، شرایطی جدید ایجاد کرد. ایشان جهاد را واجب اعلام کرد و بیان کرد افرادی که در مبارزه با داعش کشته می‌شوند شهید محسوب می‌شوند (جام جم آنلاین، ۱۳۹۳: ۱). این جمله کوتاه، گروه زیادی از مردم و جوانان عراقی را بسیج کرد تا در مبارزه با داعش اعلام آمادگی نمایند و گروه‌های مردمی را برای دفاع از خاک عراق تشکیل دهند. همچنین بعد از پیروزیهای به دست آمده در عراق در خصوص بازپس‌گیری شهرهای عراق، آیت‌الله سیستانی بار دیگر فتوایی دادند که اگرچه پیروزیها آغاز شده است اما ماندن در جبهه تا پیروزی کامل واجب است (خبرگزاری الوقت، ۲۰۱۷: ۱).

آیت‌الله سیستانی به عنوان یک کنش‌گر امنیتی‌کننده در جنگ با داعش توصیه‌های اخلاقی نیز ارائه کردند که بسیار موثر واقع شد. ایشان در سال ۲۰۱۵ توصیه‌هایی به عموم نیروهای نظامی شرکت‌کننده در جنگ با گروه داعش از جمله نیروهای ارتش عراق و نیروهای مردمی صادر کرد. این قواعد اخلاقی که در بیست بند بیان شده بود به عدم بد رفتاری با اسرای جنگی، عدم کشتن زنان،

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراست العالم الاسلامی
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های بنیادی جهان اسلام

فصلنامه علمی - پژوهشی
جمعیت ترانس آلمانی
پژوهش‌های باسی جهان اسلام

۱۴

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

کهنسالان و خردسالان اشاره می‌کند. نقش آفرینی آیت الله سیستانی در صحنه بحرانی عراق، جایگاه مهم و قدرت دینی علمای شیعه در جهان اسلام در بین گروه‌های مردمی را نشان می‌دهد (نادری، ۱۳۹۶: ۳۴-۳۵). اما شیخ عبدالمهدی کربلائی، نماینده آیت الله سیستانی، نیز در خطبه‌های نماز جمعه در کربلا به حمایت از مواضع آیت الله سیستانی در دفاع از عراق و مقدسات در برابر تروریست‌های داعش پرداخت و از شهروندانی که توانائی حمل سلاح دارند خواست برای مبارزه با تروریست‌های داعش و دفاع از کشور و ملت و مقدسات به نیروهای امنیتی بپیوندند. او بیان کرد مردم و کشور عراق با تهدید بزرگی مواجه شده‌اند به گونه‌ای که تروریست‌های داعش نه تنها نینوا و صالح الدین را مورد تجاوز قرار دادند بلکه کربلا و نجف را هم مورد تهدید قرار می‌دهند (کربلائی، ۱۳۹۷: ۱).

از کنش‌گران امنیتی در ایران، آیت الله خامنه‌ای - رهبر انقلاب اسلامی - داعش را یک خطر امنیتی اعلام کردند که "جریانی که امروز به نام داعش شناخته می‌شود یکی از فروع شجره خبیثه تکفیر است اما همه آن نیست. این ریختن خون بی‌گناهان، بخشی از جرایم جریان تکفیر در دنیای اسلام است... داعش و تروریسم خطری برای ایران و عراق است. مبارزه با داعش پدیده‌ای مهم و عامل اقتدار در عراق است" (پایگاه اطلاع‌رسانی آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۹۳ الف، ۱۳۹۳ ب و ۱۳۹۶). آیت الله مکارم شیرازی نیز در دیدار معاون نخست وزیر، معاون رئیس مجلس و سفیر مجارستان در ایران، و در بسیاری دیگر از نظرات و اعلامیه‌های خود تهدید داعش را جدی شمردند که "خطر تروریست و داعش برای همه جهان است و نه جهان اسلام. همه با هم باید دست به دست هم‌دیگر بدهیم و صادقانه وارد مبارزه با تروریسم شویم تا داعش ریشه کن شود" (آیت الله مکارم شیرازی، ۱۳۹۵: ۱). اما از نظر آیت الله مکارم شیرازی، تنها راه حل موجود برای مبارزه با داعش، راه حل نظامی نیست و باید در زمینه‌های فرهنگی نیز تلاش کرد. داعش تنها در میدان نظامی نابود نمی‌شود بلکه باید به فکر خشکاندن اندیشه و تفکر داعش بود (آیت الله مکارم شیرازی، ۱۳۹۶: ۱).

آیت الله مکارم شیرازی به غربی‌ها و علمای وهابی گوشزد کردند که "کتابهای محمد بن بن عبدالوهاب و ابن تیمیه را مطالعه کنند و زادگاه تکفیر و داعش را ملاحظه کنند که سرچشمه این اندیشه و تفکر در عربستان است. آیت الله مکارم شیرازی به علمای وهابی اعلام کردند که داعش محصول تفکر وهابیت است که نتیجه آن را در حال حاضر ملاحظه می‌کنید" (آیت الله مکارم شیرازی، ۱۳۹۴: ۱). با بررسی کنش کلامی بازیگران امنیتی‌کننده در عراق و ایران در سطح سیاسی و مذهبی مشخص می‌شود که داعش با تهدید به شیعیان به عنوان یک تهدید جدی تلقی می‌شود و مبارزه با آن ضروری است. اگرچه

مبارزه نظامی در صدر مبارزات قرار دارد اما آیت الله مکارم شیرازی به اهمیت مبارزه فرهنگی و خشکاندن ریشه های داعش هم اهمیت می دهند.

۴.۵ عکس العمل به داعش

کنش کلامی بازیگران امنیتی کننده - رهبران شیعه در ایران و عراق - برای معرفی کردن داعش به عنوان تهدید به شیعیان زمانی موفق عمل می کند که مخاطبان متقاعد شده و آن را قبول کنند. تحلیل محتوای ادبیات موجود، و مدارک و اخبار در این زمینه نشان می دهد که حداقل چهار گروه به عنوان مخاطبان از کنش کلامی - امنیتی رهبران شیعه در عراق و ایران حمایت کرده و مبارزه علیه داعش را راه حلی برای نابودی آن دانسته اند.

اولین گروه، روسا و نیروهای نظامی عراق است که در این زمینه دانشکده های نظامی جدید برای آموزش ارتش و گروه های نظامی به شیوه جدید راه اندازی کردند. آکادمی نظامی عراق، دانشکده آموزش سیاستهای نظامی و دانشکده آموزش سلاحهای سنگین در زمینه آموزشهای نوین فعال بوده است. عراق همچنین دانشکده ای با تاکید بر آموزش اصول رهبری و حرفه ای برای رهبران لشکرها تاسیس کرد. در زمینه عملیات ضد ترور نیز آموزشهای عملی و مهارتی به جای حضور در کلاسهای آموزشی به شیوه سخنرانی سرلوحه کار قرار گرفت. (United States Department of State, 2005: 1-2) رولینز معتقد است وجود چنین آموزشهایی باعث شده تعداد عملیاتهای داعش در سال ۲۰۱۱ نسبت به سالهای قبل کاهش پیدا کند اگرچه خطر و تهدیدات داعش و القاعده در عراق در سال ۲۰۰۴ همچنان وجود داشت. (Rollins, 2011: 5-18) اما داعش هم نسل جدیدی از تروریستها را آموزش داد که اصول جنگی و ترور را در عراق به کار گیرند.

دومین گروه از مخاطبان که از امنیتی شدن خطر داعش حمایت کردند گروه حشد الشعبی شامل عصابب اهل الحق و گروه بدر می باشد. حشد الشعبی شامل ۴۲ گروه شبه نظامی و ۱۴۰ هزار عضو می باشد که از حیث ساختار تشکیلاتی شامل شبه نظامیان گروههای سرایا السلام، عصابب اهل الحق، حرکه حزب النجاء، سازمان بدر، کتائب سیدالشهدا، عاشورا، و گردانهای امام علی است. در بین این گروهها، عصابب اهل الحق حائز اهمیت بیشتر هستند که گروهی از مجاهدان شیعه هستند که پس از اشغال عراق به وسیله عراق توسط امریکا در گردانهائی موسوم به مجامع خاصه سازماندهی شدند و به دفاع از مردم عراق و شیعه پرداختند. عصابب اهل الحق در زمان هجوم داعش به عراق، ماموریت دفاع

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای بنیادی جهان اسلام

از عتبات را به عهده گرفتند و در کنار ارتش عراق و گروه‌های دیگر مقاومت، مبارزه کردند. این گروه در آزاد سازی امرلی و جرف الصخر نقش مهمی ایفا کردند. این گروه بیان می کنند که فعالیت نظامی آنها مورد تائید علما از جمله سید محمد صادق الصدر است و در تصمیمات اصلی با آنها مشورت می کنند و خودسرانه عمل نمی کنند (طباطبائی، ۱۳۹۳: ۱). عصاب اهل الحق شامل تیبهای امام علی مستقر در استانهای شیعه نشین عراق، تیپ امام کاظم مسئول حوزه غرب بغداد و تیپ حیدر کرار مسئول حوزه سوریه، دمشق و حلب، است (خبرگزاری مشرق، ۱۳۹۶: ۱).

گروه سوم از مخاطبان که امنیتی شدن تهدید داعش را پذیرفته اند و آن را تهدیدی به شیعه می بینند گروه الفرقة الذهبیه یا گروه طالنی می باشد و به گردان ضد شورش و نیروهای ویژه معروف است که از نیروهای شرکت کننده برای آزاد سازی فلوجه می باشد. الفرقة الذهبیه از نیروهای زیر مجموعه و وابسته به وزارت دفاع عراق می باشد. در سال ۲۰۰۷ با جدا شدن از وزارت دفاع به یکی از زیر مجموعه های فرماندهی مبارزه با تروریسم ملحق شد. فرماندهی گردان بر عهده فاضل جمیل البرواری است و در عملیات پاک سازی شهرهای دیالی، موصل، بصره و نجف در سالهای ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ رهبری گروه طالنی را به عهده داشت و از زمان آغاز ناآرامیها در الانبار با نیروهای خود در آنجا حضور داشته اند. البرواری در بسیاری از مناطق با داعش مبارزه کرده است و آزاد سازی سد بصره که در محاصره داعش بود توسط نیروهای البرواری انجام شد (خبرگزاری مشرق، ۱۳۹۶: ۱).

گروه چهارم از مخاطبان، فرماندهان نظامی ایران هستند که داعش را تهدیدی به شیعه و هویت آنها می دانند. فرمانده سابق سپاه پاسداران، سردار محمد علی جعفری، مخالفت ایران با داعش و نقش حمایتی امریکا از این گروه را تاکید کرد. جعفری از جمله اولین نفراتی بود که اشاره کرد عراق برای باز پس گیری شهرهای خود از داعش احتیاجی به نیروهای نظامی ایرانی ندارد اما با این وجود ایران نقش مستشاری و مشاوره ای خود در عراق را حفظ خواهد کرد (یورو نیوز فارسی، ۲۰۱۷: ۱). بر خلاف نظر جعفری، شهرام اکبرزاده، قائم مقام موسسه آلفرد دیکن در دانشگاه ملبورن استرالیا دیدگاه متضادی دارد مبنی بر این که ایران اجازه غلبه داعش بر عراق را نمی دهد و با توجه به وجود اکثریت شیعه و سیاستمداران شیعه در عراق، ایران عضوی از هلال شیعی است و از کشورهای شیعه که در مخاطره افتاده اند حمایت می کند (Akbarzadeh, 2015: 44-48).

به هر روی، حمایت از مردم شیعه عراق و محکوم کردن جنایات داعش وظیفه مسلمانان است و ایران هم با نقش مستشاری و مشاوره ای خود در عراق سعی در نابودی داعش که دشمن مشترک است داشته است.

۵.۵. مبارزه علیه تروریسم

در مبارزه علیه داعش توسط نیروهای ارتش و نظامیان عراق، مردم بابل جلساتی را تشکیل دادند و حدود ۷۰۰۰ نفر از آنها به ارتش عراق پیوستند. فرماندهان گروه های البادیه والجزیره نیز با تشکیل جلسات اضطراری بین اعضای گروه های نظامی، افراد محلی و روسای قبایل، زمینه پیوستن آنها به این گروه ها را فراهم کردند. (ISNA, 2014: 1) اقلیم بندی و همکاری منظم بین گروه ها، نظامیان و ارتش عراق هم نشان دهنده نقش مشاوره ای فرماندهان ایران در مبارزه علیه داعش و به ویژه در شهر امرلی را مشخص می کند. ایران نقش مشاوره ای به پلیس عراق، نیروهای نظامی و جنگجویان کرد داشته است. ایران همچنین سلاح های جنگی و نقشه های نظامی برای مبارزان عراقی علیه داعش فراهم کرده است و جنگجویان عراق سلاحهای سنگین را تحت نظارت و مشاوره مستشاران ایرانی استفاده کرده اند.

به طور خلاصه، تهدید داعش به شیعیان و هویت شیعه آنها توسط رهبران شیعه امنیتی شده و مخاطبان نیز این تهدید را تأیید و گروه های نظامی عراق به کمک ایران وارد مبارزه شدند و خساراتی را به داعش وارد کردند. با این وجود، تهدید داعش همچنان یک خطر امنیتی است و مبارزه ادامه دارد.

ایران مستقیماً در جنگ با داعش در عراق حضور پیدا نکرده است اما در زمینه انتقال تجربه و آموزش به نظامیان همکاری کرده است. (Tabnak, 2014: 1) با چنین رویکردی، تعدادی از فرماندهان نظامی داعش مانند محمد جنید الجناتی در شمال غرب شهر حله کشته شد (Mehr News Agency, 2014a: 1) تعداد زیادی از اعضای داعش نیز در موصل کشته و مجروح شدند و این سبب بسته شدن مراکز و ساختمانهای داعش در موصل شد. (Mehr News Agency, 2014b) همچنین نیروهای عراقی در منطقه البوهوی ۲۷ نفر از اعضای داعش را کشته و خسارتهای زیادی به آنها وارد کردند. گروه داعش در پی این ناکامی ها مجبور شدند به فلوجه عقب نشینی کنند. فرمانده عملیات بغداد در بیانیه ای از آزادی کامل منطقه صقلاویه در شمال فلوجه در استان انبار اطلاع داد. عملیات آزاد سازی فلوجه به دستور حیدر العبادی و فرماندهی کل نیروهای عراقی با مشارکت ۲۲ هزار نیروی ارتش، پلیس فدرال، یگان مبارزه با تروریسم، بسیج مردمی و عشایر عراق در چندین مرحله انجام شد. (Press TV, 2016: 1) نیروهای بسیج مردمی عراق هم در عملیاتی دقیق در مناطق اشغالی، تحرکات فرماندهان ارشد گروه داعش را در حد فاصل گذرگاه القائم در شمال غرب استان الانبار و شهر بوکمال سوریه رصد و اطلاعات لازم را در اختیار نیروهای هوایی ارتش قرار دادند. جنگنده های عراقی، پس از دریافت محل دقیق برگزاری جلسات فرماندهان داعش آن را منهدم کردند که ۵۰ نفر از تروریستهای داعش مانند چند

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
مجتمع دراست العالم الاسلامی
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای یاسی جهان اسلام

فرمانده ارشد و ابو عمر العراقي هم کشته شد. در ادامه، جنگنده های عراقی یکی دیگر از پایگاه های داعش را در مناطق مرزی مشترک با سوریه هدف قرار دادند و ابو مریم الشیشانی از دیگر فرماندهان گروه تروریستی داعش را به هلاکت رساندند. این فرمانده مشهور داعش یکی از نخبگان ساخت مواد منفجره و خودروه های انتحاری بود. در این عملیات ۴ نفر از متخصصان چینی ساخت مواد منفجره و ابوسعید مصری، مسئول مالی داعش هم به همراه تعدادی دیگر از افراد داعش کشته شدند (خبرگزاری مشرق، ۱۳۹۶: ۱) اگرچه تعدادی از فرماندهان و افراد کلیدی داعش در عراق کشته شدند و ضربات سختی به داعش وارد شد اما همچنان نه تنها یک تهدید محسوب می شود بلکه در مناطق مختلف دیگر مانند افغانستان و یمن نیز عملیات تروریستی انجام می دهند.

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش های باسی جهان اسلام
جمعه تر است العالم الاسلامی

۶. نتیجه گیری

در این مقاله کنش کلامی رهبران سیاسی و مذهبی عراق و ایران در زمینه ی امنیتی سازی تهدید داعش به شیعیان این کشورها مورد تحلیل قرار گرفت. ابتدا منبع تهدید بررسی شد و نتایج نشان می دهد که با سقوط صدام زمینه برای فعالیت گروه تروریستی داعش فراهم شد و تهدیداتی را برای شیعیان به وجود آورد. اعضای اصلی داعش، افراد وهابی و اعضای القاعده هستند که تاکید بر احیای خلافت و اندیشه سلفی جهادی دارند و هدف آنها اجرای شریعت و باز سازی خلافت است. جهاد علیه کافران از جمله شیعیان از مهم ترین اهداف داعش می باشد. همچنین سنیهای افراطی وابسته به بعثیها در عراق و مردم فقیر سنی زمینه گرایش آنها به داعش فراهم شد. درازوا قرارگرفتن سنی ها بعد از سقوط صدام عامل دیگری بود که بسیاری از آنها به داعش پیوسته و تهدیدات به شیعیان نه تنها در عراق بلکه در ایران هم شروع شد و بارهبری ابو مصعب الزرقاوی و سپس ابوبکر البغدادی، داعش به یکی از مهم ترین گروه های تروریستی در جهان و به ویژه عراق (کشورهایی با هویت شیعه) تبدیل شد.

دوم، یافته های پژوهش در زمینه افراد و گروه هایی که مورد تهدید داعش قرار گرفته اند، نشان می دهد که این تهدید به شیعیان در سطح دولتی و سیاسی و تهدید به مردم عادی بوده است. در سطح دولتی و سیاسی داعش با مشارکت و همکاری سنیهای دارای مناصب سیاسی مانند طارق الهاشمی و محافظان او، عملیات تروریستی را علیه شخصیتهای سیاسی در دولت نوری المالکی انجام دادند. از نظر آنها، با ایجاد جنگ فرقه ای، شیعه باید در انزوا قرار می گرفت. شخصیتهای مذهبی عراق مانند عادل الحکیم نیز توسط اعضا داعش به شهادت رسید. در ایران هم، عملیات تروریستی داعش علیه نمایندگان مجلس، نیروهای نظامی در اهواز و حمله به مردم در حرم امام خمینی قابل اهمیت هستند.

در حملات داعش نه تنها شخصیتهای سیاسی و مذهبی ایران و عراق بلکه مردم عادی نیز مورد تهدید داعش قرار گرفته اند. ربودن، کشتن و قتل عام مردم شیعه درعراق بخشی از اهداف داعش بوده است و حتی مردم اقلیت شیعه مانند ترکمنهای شهر امرلی نیز مستثنی نبوده اند. این شهر کوچک با جمعیت بسیار کم و سلاحهای سبک در مقابل داعش ایستادگی کردند اگرچه روزهای زیادی تحت محاصره بوده و مردم آن از گرسنگی و قحطی رنج برده اند. تهدید داعش به مردم امرلی و هویت شیعه آنها حتی توسط مقامات سیاسی ایران مورد تاکید قرار گرفت و از سازمان ملل و سازمان عفو بین الملل خواسته شد تا به زنان، بچه ها و افراد سالمند کمک کنند.

سوم، نتایج تحلیلهای در زمینه کنش کلامی و نقش امنیتی کنندگان در قالب رهبران سیاسی و مذهبی

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الإسلامي
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای بنیادی جهان اسلام

نشان می دهد که آنها خطر تهدید داعش به شیعیان را با به کارگیری زبان امنیتی برجسته کردند. نقش رهبر انقلاب اسلامی، آیت الله خامنه ای، در ایران حائز اهمیت است. علمای شیعه مانند آیت الله مکارم شیرازی نیز تاکید کردند که داعش تهدید بزرگی است و نه تنها از طریق نظامی بلکه از طریق فرهنگی باید مبارزه شود. در عراق، ابتدا نوری المالکی تهدید داعش را امنیتی کرد و نقش فتوای آیت الله سیستانی نشان دهنده این است که داعش یک تهدید جدی است و افرادی که توان جنگیدن دارند باید با داعش مبارزه کنند اما با اسرا جنگی، زنان و کودکان ملاحظت شود.

چهار، گروه مخاطبان نقش کلیدی در پذیرش خطر تهدید داعش داشتند. نتایج تحلیلها نشان می دهد که ارتش عراق و نیروهای نظامی اولین گروه هایی بودند که در زمینه تقویت قوای نظامی و آموزش نیروهای خود قدم برداشته به طوری که تعداد عملیات داعش در سال ۲۰۱۱ کاهش چشمگیری داشت. گروه دوم، حشد الشعبی و به ویژه زیر مجموعه های آن عصائب اهل الحق در کنار ارتش عراق و گروه های دیگر مقاومت مجاهدت زیادی در مبارزه با داعش داشتند. گروه سوم، الفرقه الذهبیه است که از نیروهای شرکت کننده برای آزاد سازی فلوجه می باشد. گروه چهارم، نقش مستشاری و مشاوره ای نظامیان ایران می باشد که همکاری نزدیک آنها با ارتش و نظامیان عراق سبب عقب نشینی داعش در قسمتهای مختلف عراق و باز پس گیری شهرهای اشغالی می باشد.

پنجم، داعش به گسترش نزاع شیعه و سنی در منطقه خلیج فارس هر چه بیشتر کمک کرده است و با همکاری رهبران شیعه، نظامیان و نقش آنها برای مبارزه با داعش ضربات سهمگین به این گروه وارد شد. تعدادی از فرماندهان ارشد داعش در این عملیات کشته شدند و از شهرهائی نیز در عراق متواری شدند. نتایج کلی مقاله نشان می دهد که با وجود کنش کلامی موفق بازیگران امنیتی کننده و مبارزات علیه داعش و تحمل شکستهای چشمگیر، تهدید داعش هنوز به مسئله غیرامنیتی تبدیل نشده است و خطر تهدید آن همواره در منطقه وجود دارد.

اگرچه تهدید داعش به شیعیان در عراق و ایران در این مقاله بررسی شد، تهدید داعش به شیعیان در دیگر کشورهای اسلامی مانند سوریه و یمن را می توان با توجه به دیدگاه تیری بالزاک و گفتمان امنیتی سازی در تحقیقات آتی تحلیل کرد.

فصلنامه علمی - پژوهشی
جمعیت تراست العالم الاسلامی
پژوهشهای باسی جهان اسلام

۲۰

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

منابع

منابع فارسی

اکوانی، حمدالله (۱۳۹۱). «زبان و هویت در میدان رسانه ای غرب: ایران به مثابه دیگری». فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۵۱، ۲۹-۵۱.

ایسنا (۱۳۹۷). «بازخوانی حمله تروریستی داعش به مجلس». ۱۷ خرداد، قابل دسترسی
<https://www.isna.ir/news/97031707374/%D8%A8%D8%A7%D8%B2%D8%AE%D8%988%D8>

-A7%D9%86%DB%8C-%D8%AD%D9%85%D9%84%D9%87%
-D8%AA%D8%B1%D9%88%D8%B1%DB%8C%D8%B3%D8%AA%DB%8C%
-D8%AF%D8%A7%D8%B9%D8%B4-%D8%A8%D9%87%
D9%85%D8%AC%D9%84%D8%B3%.

پایگاه اطلاع رسانی آیت الله سید علی خامنه ای (۱۳۹۳ الف). «بیانات رهبر انقلاب در دیدار شرکت کنندگان در کنگره جهانی جریانهای افراطی و تکفیری». تهران، ۴ آذر، قابل دسترسی
<https://www.leader.ir/fa/content/12667>.

پایگاه اطلاع رسانی آیت الله سید علی خامنه ای (۱۳۹۳ ب). «دیدار نخست وزیر عراق با رهبر انقلاب». تهران، ۲۹ مهر، قابل دسترسی
<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27965>

پایگاه اطلاع رسانی آیت الله سید علی خامنه ای (۱۳۹۶). «دیدار نخست وزیر عراق با رهبر انقلاب». تهران، ۳۰ خرداد، قابل دسترسی. <http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=36913>.
جام جم آنلاین (۱۳۹۳). «اظهار نظر توسط آیه الله سیستانی در پایگاه اطلاع رسانی». ۲۳ خرداد، قابل دسترسی

<http://jamejamonline.ir/online/15299399980067431977/%D8%A2%D8--B%8C%D8%AA-D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87%>

-D8%B3%DB%8C%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86%DB%8C%
D8%B9%D9%84%DB%8C%D9%87-%D8%AF%D8%A7%D8%B9%D8%B4%
D 8 % A 7 % D 8 % B 9 % D 9 % 8 4 % D 8 % A 7 % D 9 % 8 5 - %
%D8%AC%D9%87%D8%A7%D8%AF-%DA%A9%D8%B1%D8%AF

خبرگزاری مشرق (۱۳۹۶). «شکار ۴ سرکرده بلند پایه داعش توسط عقاب های عراقی». ۲۶ مهر، قابل دسترسی

<https://www.mashreghnews.ir/news/787758/%D8%B4%DA%A9%D8%A7%D8>

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای بنیادی جهان اسلام

-B1-4

-D8%B3%D8%B1%DA%A9%D8%B1%D8%AF%D9%87%
-D8%A8%D9%84%D9%86%D8%AF-%D9%BE%D8%A7%DB%8C%D9%87%
-D8%AF%D8%A7%D8%B9%D8%B4-%D8%AA%D9%88%D8%B3%D8%B7%
-D8%B9%D9%82%D8%A7%D8%A8-%D9%87%D8%A7%DB%8C%
-D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%DB%8C%
-D9%86%D9%82%D8%B4%D9%87%

.D9%85%DB%8C%D8%AF%D8%A7%D9%86%DB%8C#ref=shahrekhbar%0.

خبرگزاری مشرق (۱۳۹۶). «روایت سرباز قهرمان ارتش از ناگفته های حوادث تروریستی اهواز». ۸ مهر،

قابل دسترسی

[https://www.mashreghnews.ir/news/898130/%D8%B1%D9%88%D8%A7%D-](https://www.mashreghnews.ir/news/898130/%D8%B1%D9%88%D8%A7%D-%B%8C%D8%)

-AA-%D8%B3%D8%B1%D8%A8%D8%A7%D8%B2

-D9%82%D9%87%D8%B1%D9%85%D8%A7%D9%86%

-D8%A7%D8%B1%D8%AA%D8%B4-%D8%A7%D8%B2%

D9%86%D8%A7%DA%AF%D9%81%D8%AA%D9%87-%D9%87%D8%
-A7%DB%8C

-D8%AD%D8%A7%D8%AF%D8%AB%D9%87%

-D8%AA%D8%B1%D9%88%D8%B1%DB%8C%D8%B3%D8%AA%DB%8C%

D8%A7%D9%87%D9%88%D8%A7%D8%B2%.

خبرگزاری الوقت (۲۰۱۷). «مواضع آیت الله سیستانی پس از شکل گیری بحران داعش در عراق». ۲۷

جولای، قابل دسترسی

[http://alwaght.com/fa/News/104948/%D9%85%D9%88%D8%A7%D8%B6%D8-](http://alwaght.com/fa/News/104948/%D9%85%D9%88%D8%A7%D8%B6%D8-%B9)

-D8%A2%DB%8C%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87%

D 8 % B 3 % D B % 8 C % D 8 % B 3 % D 8 % A A % D 8 % A 7 % D 9 % 8 6 % D - %
-B%8C-%D9%BE%D8%B3

D 8 % A 7 % D 8 % B 2 - % D 8 % B 4 % D A % A 9 % D 9 % 8 4 - % D A % A F % D - %
--B%8C%D8%B1%DB%8C

D 8 % A 8 % D 8 % A D % D 8 % B 1 % D 8 % A 7 % D 9 % 8 6 - %
-D8%AF%D8%A7%D8%B9%D8%B4

D8%AF%D8%B1-%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية تراسل العالم الاسلامی
فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

دهقانی فیروز آبادی، سید جلال و قرشی، سید یوسف (۱۳۹۱). «نظریه و روش در مطالعات امنیتی کردن». فصلنامه مطالعات راهبردی، سال پانزدهم، شماره ۴، ۴۲-۴۸.

دهقانی فیروز آبادی، سید جلال و علوی، سید محمد علی (۱۳۹۵). «روند امنیتی سازی فعالیت هسته ای توسط البی اسرائیل در امریکا از منظر مکتب کپنهاگ». فصلنامه پژوهشهای راهبردی سیاست، سال پنجم، شماره ۱۷، ۳۷-۵۸.

ذوالفقاری، مهدی و عمرانی، ابوذر (۱۳۹۶). «تاثیر ظهور داعش بر امنیت ایران». فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال هفتم، شماره ۲، ۱۶۹-۱۹۵.

رجبی، هادی (۱۳۹۸). «راهبردهای اتحاد جهان اسلام با ابتدای بر دیدگاه های مقام معظم رهبری». فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال نهم، شماره ۳، ۶۱-۸۵.

رضائی، رضا و موسوی جشنی، سید صدرالدین (۱۳۹۶). «ظهور داعش و تاثیر آن بر معادلت منطقه ای». جامعه شناسی سیاسی جهان اسلام، دوره پنجم، شماره ۲، ۱۴۹-۱۷۴.

سیفی، عبدالمجید و پور حسن، ناصر (۱۳۹۷). «داعش و پدیداری موازنه تهدید در روابط ایران و عراق». فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، شماره ۴۱، ۳۷-۶۳.

طباطبائی، محمد (۱۳۹۳). «اظهار نظر طباطبائی، معاون دبیرکل عصائب اهل الحق در سایت خبری ابنا». ۳ آبان، قابل دسترسی

<https://fa.abna24.com/service/middle/archive/2014/10/25/646817/story.html>.

عباس زاده، مهدی و نخعی زرنندی، نصرالله (۱۳۹۸). «بررسی شکل گیری داعش بر اساس نظریه پسابین الملل فرگوسن و منزیاخ». فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال نهم، شماره ۳، ۳۵-۵۹.

عبدالله خانی، علی (۱۳۸۵). «بررسی و نقد نظریه امنیتی سازی». سال نهم، شماره ۳، ۴۹۲-۵۱۱.

قاعدی، محمدرضا و گلشنی، علیرضا (۱۳۹۵). «روش تحلیل محتوا از کمی گرائی تا کیفی گرائی». روش ها و مدل‌های روان شناختی، سال هفتم، شماره ۲۷، ۵۷-۸۲.

کربلایی، مهدی (۱۳۹۷). «اظهار نظر کربلایی در سایت تحلیلی حوزه». ۱۷ آذر.

کسرانی، محمد سالار و داوری مقدم، سعیده (۱۳۹۴). «برآمدن داعش در خاورمیانه: تحلیل جامعه شناختانه». فصلنامه روابط خارجی، سال هفتم، شماره ۱، ۱۹۱-۲۱۶.

کوهکن باقری، علیرضا و باقری، سامیه (۱۳۹۴). «زمینه های شکل گیری گروه داعش در آسیای مرکزی». فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال ۵، ۱۸۳-۲۰۷.

لقمان زاده، جواد و بخشایشی اردستانی، احمد (۱۳۹۷). «رویکردی جامعه شناختی به در هم تنیدگی مذهب و خشونت: مطالعه موردی داعش». فصلنامه رهیافت، سال دوازدهم، شماره ۴۳، ۷۳-۹۰.

مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۹۵). «اظهار نظر آیت الله مکارم شیرازی در سایت خبری انتخاب: با ابزار فرهنگی به مبارزه با داعش بپردازیم». ۲ دی، قابل دسترسی:

<https://www.entekhab.ir/fa/news/312005/%D8%A2%D->

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسة العالم الإسلامي
فصلنامه علمی-پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

B%8C%D8%AA%E2%80%8C

D 8 % A 7 % D 9 % 8 4 % D 9 % 8 4 % D 9 % 8 7 -

-%D9%85%DA%A9%D8%A7%D8%B1%D9%85

-D8%B4%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D8%B2%DB%8C-%D8%A8%D8%A7%

-D8%A7%D8%A8%D8%B2%D8%A7%D8%B1%

-D9%81%D8%B1%D9%87%D9%86%DA%AF%DB%8C-%D8%A8%D9%87%

-D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D8%B2%D9%87-%D8%A8%D8%A7%

-D8%AF%D8%A7%D8%B9%D8%B4-%D9%88%

-D8%AA%DA%A9%D9%81%DB%8C%D8%B1%

.D8%A8%D9%BE%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D8%B2%DB%8C%D9%85%

مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۹۴). «بیانات آیت الله مکارم شیرازی در مورد روش مبارزه با داعش در سایت

خبری همشهری آنلاین». ۴ آذر.

مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۹۶). «اظهار نظر آیت الله مکارم شیرازی در ایرنا با عنوان سه راه حل برای برخورد

با داعش». ۱۴ فروردین، قابل دسترسی:

-<https://www.irna.ir/news/82480681/%D8%A2%D9%8A%D8%AA>

D 8 % A 7 % D 9 % 8 4 % D 9 % 8 4 % D 9 % 8 7 - %

-%D9%85%D9%83%D8%A7%D8%B1%D9%85

-D8%B4%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D8%B2%D9%8A%

-D8%B3%D9%88%D8%B2%D8%A7%D9%86%D8%AF%D9%86%

-D8%B1%D9%8A%D8%B4%D9%87-%D9%81%D9%83%D8%B1%D9%8A%

-D9%85%D8%B0%D8%A7%D9%83%D8%B1%D9%87-%D9%88%

D 8 % A 8 % D 8 % B 1 % D 8 % A E % D 9 % 8 8 % D 8 % B 1 % D 8 % A F - 3 - %

%D8%B1%D8%A7%D9%87

نادر، مهدی (۱۳۹۶). «مدل نظری اخلاق جنگ از دیدگاه سیستمی». دانش سیاسی، شماره دوم، پیاپی

۵، ۲۶-۳۴.

یورونیوز فارسی (۲۰۱۷). «اظهار نظر محمد علی جعفری، فرمانده کل سابق سپاه پاسداران در مورد داعش».

۸ نوامبر.

منابع انگلیسی

Afkham, Marziyeh (2016). Afkham, Former Spokeswoman of Ministry of Foreign Affairs, quoted in 'Danger of Genocide in Amerly Against Shia by Daesh.' Shia News Agency. September 3.

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام
جمعیت نوراست العالم الاسلامی

۲۴

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

- Akbarzadeh, Shahram (2015). 'Iran and Daesh: The Case of a Reluctant Shia Power.' Middle East Policy. 22/3. Available at: <http://www.mepc.org/iran-and-daesh-case-reluctant-shia-power>. Accessed 12.2.2018.
- Al-Maliki, Nuri (2009). 'Remark by the Prime Minister of Iraq at Iran English Radio, "Elements Behind Baghdad Terrorist Blasts"', 9 December.
- Al-Maliki, Nuri (2007). 'Statement by the Prime Minister of Iraq at 62th UN General Assembly,' New York, 26 September.
- Balzacq, Thierry (2011). "Enquiries into Methods: A New Framework for Securitization Analysis", in Thierry Balzacq (ed.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, pp. 36-42, London and New York: Routledge.
- BBC News (2012). 'Tariq Al-Hashemi: Turkey 'Will not Hand over' Iraq VP'. 11 September.
- Blanche, [First name was not cited] (ed.) (2012). 'Shades of Saddam'. *The Middle East Magazine* 431, 14-18.
- Buzan, Barry, Ole Wæver and Jaap De Wilde (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, Co: Lynne Rienner.
- ISNA News Agency (2014). 'Role of Quods Group of Iran to Combat Daesh'. September 28.
- Léonard, Sarah and Kaunert, Christian (2011). 'Reconceptualizing the Audience in Securitization Theory' in Balzacq, Thierry (ed.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*. Abingdon and New York: Routledge, 57-76.
- Mashregh News Agency (2014). 'Amerly, the City whose Women Do Not Want to Be Captured', September 3.
- Mehr News Agency (2014a). 'Military Commander of Daesh Was Killed in Helleh,' July 5.
- Mehr News Agency (2014b). 'Representative of Al-Ahrar: Iraq must Deport US Army', July 5.
- Press TV (2016). 'More than 10 Daesh People Were Killed', 4 June.
- Shayan, Fatemeh (2020). *Iran and Security Complex in the Persian Gulf*, *World Sociopolitical Studies* 3(1): 45-73.

Shayan, Fatemeh (2017). Security in the Persian Gulf Region, London: Palgrave McMillan.

DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۱۳۰۲۰۱

به این مقاله این گونه ارجاع دهید:

شایان، فاطمه (۱۴۰۲)، «بررسی تهدید داعش به شیعیان در عراق و ایران از دیدگاه تیری بالزاک» فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، س ۱۳، ش ۲، تابستان ۱۴۰۲، صص ۲۶-۱.

فصلنامه علمی - پژوهشی
پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام

۲۶

سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲